

YANDIM ALİ (1979)

FAKİR BAYKURT (1929 – 1999)

Hakkında

Remzi Kitabevi tarafından 1979 yılında yayımlanmış olan *Yandım Ali* adlı eser yazar tarafından bir çocuk romanı olarak tasarlanmıştır: “Çocuklara lâyük güzel kitaplar yazmak isteyen yazarlar, onlara yukardan bakmaya özenmesin. Onlara ders vermeyi, öğüt vermeyi bıraksın. Çocuklar bunlardan bıkmıştır. Yazarlar çocuklara en iyisi, dünyanın gezip gördüğü yerlerinden, tanıştığı biliştığı insanlardan, ya da kendi çocukluğundan öyküler sunsun. Daha iyisi de yaşamdan öykülerdir. Bu öykülerden neler alıp almayacağını çocuklar kendileri bilir. Çocuklara lâyük bir kitap, onlarda yeni kitaplar okuma özlemi uyandırır. Böylece yaşamboyu yararlı bir alışkanlığın temeli atılmış olur. Hangi kaynaktan hangi bilgi, ya da esin alacağını çocuklar kendileri bulabilir. Bu az bir kazanım mıdır? İlk basımı 1978’de yapılan ‘*Yandım Ali*’, bugünkü çocuklara, hem de çocukluğu içinde kalmış büyüklere köy dünyasından, dünya tatlısı bir arkadaş getiriyor.” (...) “Fakir Baykurt, kitabın ön sözünde *Yandım Ali*’yi nasıl kaleme aldığını şu cümlelerle anlatmaktadır : “Bu kitapta, çocukluğumun unutamadığım arkadaşı Çoban Ali’yi anlatıyorum. Benden büyük, benden akıllıydı, beni epey kandırdı, ama aynı zamanda akıldan çıkmaz güzellikler yaşattı. Yandım Ali ile arkadaşlığımız ne yazık, onun da, benim de elimizde olmayan nedenler yüzünden kesildi. Sonra yıllar boyu, bütün çalıştığım, gezdiğim yerlerde onu düşündüm. Unutamadığım için de oturup bu kitabı yazdım.” (Yanardağ 2005, 52-53).

Özet

“Tahir, sıcak yaz günlerinde babasının uzak tepedeki bostanında tek başına bekçilik yapmaktadır. Sulanmayan toprakta da kavun, karpuz yetiştirebileceğini köylüye kanıtlamak isteyen babasının hayalleri küçük Tahir’e direnme gücü vermektedir. Günün birinde bostana, askerden yeni dönmüş yiğit çoban Yandım Ali gelir. Köyün zengin kızına sevdalı Yandım Ali’yle Tahir’in arkadaşlığı ilginç bir alışverişle gelişir” (Baykurt 2020, Arka kapak).

Kişiler

<i>Tahir</i>	Anlatının başkarakteridir. Bostan bekçisidir.
<i>Yandım Ali</i>	Anlatının başkarakterlerinde biridir. Çobandır.
<i>Kara Veli</i>	Tahir’in babasıdır. Bostancı ve avcıdır.
<i>Anne</i>	Tahir’in annesidir.
<i>Gök Sultan</i>	Köyün yaşlı kadınlarından biridir. Yandım Ali’yle kızını evlendirmek ister.
<i>Dudu</i>	Molla Mahmut’un kızı ve Yandım Ali’nin sevdiğidir.
<i>Moruş</i>	Yandım Ali’nin çoban köpeğidir.
<i>Fadime</i>	Gök Sultan’ın güzeller güzeli kızıdır.
<i>Deli Polat</i>	Anlaşılmaz bir şekilde konuşan bir köylüdür.
<i>Sağır Memiş</i>	Ahlat ağaçlarından dal kesip toplayan sağır bir köylüdür.

Anlatıda yer alan diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Ferik Ali; köyün en çalışkan çiftçisidir, Güven Veli, Ramazan; Tahir’in erkek kardeşidir, Zekiye; Tahir’in kız kardeşidir, Mehmet; Tahir’in ağabeyidir,

Nuri; Dudu'nun erkek kardeşidir, Nazmi; Dudu'nun erkek kardeşidir, Koca İsmail, Töntön Mehmet, Hasan Berber, Fatmaca; Tahirlerin komşusudur, Esme; Fatmaca'nın kızıdır vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Ailenin Genel Durumu Akçaköy'deki Karatepe'nin eteklerinde bulunan bir ardıç ağacının altında dinlenen Tahir bölgede ikâmet eden köylülerin genel durumundan ve gün boyunca yaptıkları işlerden bahseder. Akçaköylüler buğday, arpa ve çeşitli tahıllar hasat etmektedirler. Harımlardan yükselen toz bulutları birbirine karışır. Toprağı sürenler veya çapa yapanların gün boyunca büyük emekler verdiklerine değinir. Ferik Ali gibi güneş doğmadan önce işe başlayan köylüler örnek gösterilir. Fakat Tahir'in babası Kara Veli serinkanlı biridir. Rahatına düşkündür ve bu yüzden eşi tarafından eleştirilir. Anne eşini serinkanlılığından dolayı eleştirir ve kendisine yardım etmeyen oğullarına kızır. Onların sorumluluklarını da omuzlanır ve gün boyunca aralıksız çalışır. Bostanında kavun, karpuz, pamuk ve susam yetiştirmesinin haricinde Kara Veli Örencik köyüne zaman zaman avlanmaya gider.

Kara Veli'nin Köylülerle Bostan Ekme Konusunda İnatlaşması Köyde çobanlık yapan Yandım Ali yirmi yaşını aşmış ve askerlikten yeni gelmiştir. Kara Veli bostan nöbeti sırasında Tahir'e çeşitli olaylar ve öyküler anlatır. Özellikle katılmış olduğu savaşlarla ilgili hikâyeler anlatır. Bostanında yetiştirdiği ürünlerin çalınmasını istemeyen Kara Veli Tahir'i bekçi yapar. Geceleri onunla birlikte uyumaya başlar. Tahir babasıyla birlikte yıldızların altında uyumaktan, onun sevgi gösterilerinden ve anlattığı hikâyelerden oldukça mutludur. Gün boyunca nöbet tutmak ve geceleri tek başına kalmak Tahir'in canının sıkılmasına sebep olur. Fakat bostanın korunması gerekmektedir. Kara Veli pazara gidip çifteli satın almanın hayalini kurar. Tahir'e de en güzel şapkalardan birini alacağını söyler. Köylüler Kara Veli'nin bostanından toplanacak ürünleri sabırsızlıkla bekler ve ürünlerin kaliteli olması sebebiyle onu takdir ederler.

Tahir'in Tek Başına Nöbet Tutması ve Annesinin Bu Duruma Sitem Etmesi Kara Veli'nin pazara gittiği bir zamanda anne oğlunun yanına gelir. Anne oğlunun nöbet tutmasına ve onun yalnız bırakılmasına sitem edip üzülür. Fakat Tahir bu durumdan şikâyet etmez. Zira babasının alacağı şapkayı beklemektedir. Anne oğlunun değiştiğini ve kokusunun bile farklılaştığını söyler. Oğlunun çalışmasından ve bütün gün yalnız kalmasından memnun değildir. Eşeğiyle ilgilendikten sonra anne oğluna salatalık ve sebze yedirir. Ardından harıma geri dönmek üzere yola çıkarken oğluna dikkatli olmasını tembih eder. Yalnız başına kaldığı gecelerde Tahir'in canı sıkılır. Kendini oyalamak için yörede çokça bilinen türküleri mırıldanmaya başlar. Babası döndüğünde kavuşacağı şapkanın hayalini kurar.

Tahir'le Yandım Ali Arasında Başlayan Alışveriş Yirmi yaşını aşmış olan Yandım Ali Hacı Osman'ın yanında çoban olarak çalışmaktadır. Askerlik görevini İstanbul Hadımköy'de tamamlamıştır. Gemiç köyünde cesareti ve gücüyle nam salmış olan Yandım Ali koyun sürüsüne çobanlık eder. Karatepe'ye çıkıp etrafı gözetlediği bir sabah Tahir, Yandım Ali'nin bostana doğru ilerlediğini görür. Onun ve sürüsünün bostandaki ürünleri talan edebileceklerinden şüphelenir. Fakat korktuğu şey gerçekleşmez. Yandım Ali Tahir'e dostâne bir şekilde yaklaşır ve onunla samimiyet kurar. Molla Mahmud'un kızı Dudu'ya âşık olmuş olan Yandım Ali yoksulluğu nedeniyle sevdiği kıza kavuşamamıştır. Halil Selver'e kavuşamadığı için intihar etmiş ve Selver de Alanköylü Hamdi'ye verilmekten kurtulmak için intihar etmiştir. Tahir Yandım Ali'nin de intihar etmesinden korkar. Fakat Yandım Ali aşk acısı çekmesine rağmen kendini bırakmaz. Aşk acısı çektiği için Tahir'den bir kelek isteyen Yandım Ali bunun karşılığında en güzel çanını ona hediye etmeyi teklif eder. Yandım Ali'nin samimiyetinden ve sıcaklığından etkilenen Tahir kelek vermeye niyetlenir. Fakat babasının bunu fark etme ihtimalinden de korkar. Fakat Tahir Yandım Ali'ye istediği keleşi bostandan koparıp verir. Zira onunla birlikte yaptığı talimler, sohbet, onun samimiyeti, kendisine büyük bir adammış gibi davranılması ve çan hediye edilmesi hoşuna gider. Yandım Ali Tahir'e hediye ettiği çanı onun bir koyunu olana kadar sık çalılırlar arasında saklamaya karar verir. İkili birlikte sık çalılırlar arasına çanı saklar.

Tahir'le Yandım Ali Arasında Yapılan Anlaşma O günden sonra Tahir Yandım Ali'ye karşı içten içe hayranlık beslemeye başlar. Ertesi sabah çalılırlar arasındaki çanın yerinde durup durmadığını kontrol etmeye gider. Fakat çan bırakılan yerde bulunamaz. Yandım Ali'yle karşılaştığında çanı çalılırlar arasında bulamadığını anlatır. Bunun üzerine birlikte çanı ararlar. Yandım Ali çalılırlar arasındaki çanı bulur. Başlangıçta çanın tanrı tarafından ihtiyaç sahibi birine bahşedildiğini düşünseler de böyle olmadığını görürler. Daha sonra ikili arasında bir anlaşma gerçekleşir. Yandım Ali Tahir'e

kendisine verilecek her karpuz veya kavun karşılığında koyun vermeyi teklif eder. Kısa bir süre düşündükten sonra Tahir Yandım Ali'nin teklifini kabul eder. Yandım Ali Tahir'e Kara Veli'ye yapılan anlaşmayı söyleyene kadar koyunları onun için saklamayı teklif eder. Çan en güzel koyunlardan birine takılır.

Tahir'le Yandım Ali'nin Yakınlaşması Tahir babasının pek kontrol etmediği yerlerden kavun ve karpuz kopararak Yandım Ali'ye verir ve karşılığında koyun alır. Geceleri babasıyla birlikte uyuyan Yandım Ali koyunlarına nasıl bakacağını ve onları nasıl sürü haline getireceğinin hayalini kurar. Kara Veli Tahir'e bostanı hasat ettiklerinde at bile alabileceklerini söyler. Ertesi sabah Karatepe'de gezinen Tahir Gök Sultan'la tanışır. Gök Sultan bir aile dostudur. Tahir'i sever ve onu öper. Gök Sultan Tahir'e onu öptüğünü kimseye söylememesini tembih eder. Kara Veli'nin bostandan istediği gibi ürün alabilmesini diler. Tahir'i kızlarından biriyle evlendirmek ister. Daha sonra Yandım Ali'ye kavun veren Tahir onun kavun kabuğuna koyundan sağdığı sütü doldurduğunu görür. Kavun kabuğundan süt içilir. Ardından Yandım Ali Tahir'e kavun kabuğuna doldurduğu sütün yılanlar tarafından nasıl içildiğini gösterir. Gelecekte Cumhurbaşkanı olması durumunda doğanın düzelliğini ve mucizelerini unutmamasını öğütler.

Kara Veli'nin Bostandan Ürün Eksildiğini Anlaması Yılanların sütle beslendiği günün akşamında Yandım Ali oradan ayrılır. Yandım Ali'den aldığı koyunların büyümesini isteyen Tahir onları kavun ve karpuz kabuklarıyla besler. Tahir Yandım Ali'ye daha fazla kavun ve karpuz verip karşılığında koyun alarak sürüsünü büyütmek ister. Fakat koyunların hızla çoğalabildiklerini hatırlayınca birkaç tane daha koyun alıp aralarındaki anlaşmayı sonlandırmaya karar verir. Zira babasının bulamayacağı yerlerden kabakgiller koparsa da durumun anlaşılmasından endişe eder. Bir gün Körkuyu tarafında karpuz kabuğu bulan Kara Veli Örenciklilerin bostandan hırsızlık yaptıklarını düşünür. Onların yetenekli hırsızlar olduklarını söyleyen Kara Veli nöbet tutmaya ve bostanda gezinmeye başlar. Gece nöbeti sırasında uyuyakalmış olan oğlunu tatlı dille azarlar. Bostandan hırsızlık yapılmaması için daha dikkatli olmaları gerektiğini söyler.

Tahir'in Anlaşmayı Sonlandırmak İstemesi ve Yandım Ali'nin Anlaşmayı Devam Ettirmesi Kavunları ve karpuzları Yandım Ali'ye verdiğinin anlaşılmasından çekinen Tahir anlaşmayı sonlandırmaya karar verir. Tahir Yandım Ali'ye daha fazla koyun istemediğini ve kavunla karpuz veremeyeceğini söyler. Yandım Ali Tahir'e anlayış gösterir ve kendisine verilecek bir kelek karşılığında Tahir'e çan vereceğini söyler. Zira büyük bir sürüye tek çan yetmeyecektir. Tahir Yandım Ali'nin teklifini kabul eder ve aynı zamanda birkaç kelek karşılığında bir koyun daha vermeyi kabul eder.

Tahir'in Eve Gidip Temizlenmesi Akşam vakitlerinde bostana dönen Kara Veli birkaç tavşan vurmaya başarmıştır. Kara Veli Tahir'e de nişancılık öğretmek ister. Fakat onun biraz daha büyümesi gerektiğinin farkındadır. Kara Veli avladığı tavşanları pişirmek için hazırlar. Tahir babasını takdir eder, onun nişancılığıyla gurur duyar ancak hayvan ölümlerini görmeye dayanamaz. Kara Veli avladığı hayvanları oğluna verir ve onun köye gidip dinlenmesini ister. Akçaköy'e dönen Tahir yerlilerce hoş karşılanır. Anne Tahir'e sevgisini gösterir ve onu yıkar. Tahir Esme'nin karşısında yıkanmaktan utanır. Ardından Hasan Berber'e gidip tıraş olur. Akşama doğru avlanmış hayvanların etlerinden yapılan yemekler yenir. Yemekten sonra Tahir annesi tarafından eşeğe bindirilerek Karatepe'deki bostana uğurlanır. Zekiye de onunla gitmek istese de anne ona kız başına bostanda bekleyecemeyeceğini, bostanların ıssız olduğunu ve havalar ısındığında bağa gidebileceğini söyler.

Tahir'in Kara Veli'nin Yandım Ali'ye Kavun Karpuz İkram Ettiğini Öğrenmesi Karatepe'deki bostana geri dönen Tahir Yandım Ali'yle karşılaşır. Kara Veli Yandım Ali'ye en güzel kabakgillerden birini kesip ikram etmiştir. Yandım Ali Tahir'e sürüsünün yarısının kendisine ait olduğunu söyler. Tahir Yandım Ali'ye annesinin gönderdiği yoğurttan dolayı teşekkür eder. Evdeyken onun gönderdiği yoğurdu afiyetle yemiştir. Kavunları ve karpuzları Yandım Ali'ye ikram ederken babasından çekinmiş olan Tahir, babasının cömertliğine tanık olduğunda korkusunun yersiz olduğuna kanaat getirir. Kara Veli Tahir'i bütün şefkati ve sevgisiyle karşılar. Keklik avlayamamış olmaktan yakınır.

Tahir'in Yandım Ali'yi Dert Edinmesi Bostana doğru ilerlediği sırada Tahir Yandım Ali'den toplamda on dört hayvan aldığını hesap eder. İyi bir alışveriş yapmış olmanın verdiği gurur ve mutlulukla bostana varır. Örencik tarafındaki Gök Sultan'ı ve kızını merak eden Tahir olgun kavunlardan birini alıp oraya gider. Gök Sultan'a kavun ikram eden Tahir bunun karşılığında Gök Sultan'dan öpücük ve peynirli bazlama alır. Sevenlerin sevdiklerine kavuşmalarını, özellikle Yandım Ali'nin mutlu olmasını ister. Gök Sultan'ın kızının yaşının büyük olması durumunda onun Yandım

Ali'yle evlendirilmesini ister. Gök Sultan'a yeniden geleceğini söz verdikten sonra Tahir bostana geri döner.

Tahir'in Yandım Ali'nin Denizli'ye Gittiğine İnanmaması Bostandaki ahlal dallarının Sağır Memiş tarafından kesildiğini gören Tahir ona ne yaptığını sorar. Fakat Sağır Memiş onu anlayamaz. Birkaç gündür Yandım Ali'yi görememiş olan Tahir koyunlarını ondan alamamaktan endişe eder ve Sağır Memiş'e onun nerede olduğunu sorar. Fakat Sağır Memiş Tahir'e Yandım Ali'nin Denizli'ye gittiğini duyduğunu ve konu hakkında başka bir şey bilmediğini söyler. Almış olduğu habere inanmayan Tahir Yandım Ali'nin geri geleceğinden ve koyunları kendisine teslim edeceğinden emindir. Karatepe'den Örencik tarafını gözetleyen Tahir Gök Sultan'ın kızını görmek ister. En güzel kavunlardan birini alıp Örencik tarafına yönelir. Gök Sultan Tahir'i neşeyle karşılar. Tahir'le Fadime tanışır. Sarışın, mavi gözlü ve çilli yüzlü kızdan hoşlanır. Tahir Yandım Ali'nin Dudu'ya ve bütün sevenlerin birbirlerine kavuşmalarını diler. Cennette sevdiği insanlarla birlikte yaşamının hayalini kurar ve bir gün bunun gerçekleşmesini diler.

Tahir'in Yandım Ali Tarafından Kandırıldığını Öğrenmesi Bostana geri dönen Tahir harımların ve bağların olduğu taraftan Deli Polat'ın geldiğini görür. Günlerce Yandım Ali'yi görememiş olan Tahir Deli Polat'a onun nerede olduğundan haberdar olup olmadığını sorar. Bir kavun karşılığında Deli Polat Tahir'in sorusunu yanıtlar. Söylentiye göre Yandım Ali başka bir köyün zengin kızıyla evlendirilmiştir. Hacı Osman'ın hayvanlarını bıraktığı söylenir. Aradan geçen kısa bir süre sonra güz mevsiminin yaklaşmasıyla bostanın ve bağların bozulmasına karar verilir. Babasına Yandım Ali'yle yaptığı anlaşmadan bahsedemeyen Tahir onunla ilgili bilgi almaya çalışır. Kara Veli Tahir'e Yandım Ali'nin Hacı Osman'ın koyunlarına güz mevsimine kadar bakmakla görevlendirildiğini ve Dudu'nun kendisine verilmemiş olmasından dolayı uzak bir köydeki zengin bir adamın kızıyla evlenmeye karar verdiğini söyler. Yoksulluğu nedeniyle Molla Mahmut tarafından dışlanmış olan Yandım Ali en sonunda Akçaköy'den ayrılıp başka biriyle evlenmiştir. Tahir Yandım Ali tarafından kandırılmış olmayı kabullenemez. Kara Veli Tahir'i sözleri ve okşamalarıyla teselli etmeye çalışır.

Tahir'in Yandım Ali'yi Affetmesi ve Bostanın Hasat Edilmesi Uyku sırasında gördüğü bir rüyada Tahir Yandım Ali'den kendisine neden yalan söylediğini anlatmasını ister. Tahir Yandım Ali'nin kendisiyle alay ettiğini görür ve rüyasından sıçrayarak uyanır. Fakat Tahir Yandım Ali'nin kötü biri olduğunu düşünmez. Mevcut şartların onu bunu yapmaya zorladığını ve niyetinin kötü olmadığını anlar. Bundan dolayı Tahir Yandım Ali'yi affeder ve herkese bostandan ikramlarda bulunur. Bozum döneminde beklenenin oldukça üzerinde ürün toplanır. Yalnızca pamuk ekiminden beklenen verim alınmamıştır. Kara Veli eşinin ve çocuklarının gönlünü hoş tutmak için onlara hediyeler alır. Anne ve baba aylarca bostanda nöbet tutmuş Tahir'le gurur duyar.

Yıllar Sonra Tahir'le Yandım Ali'nin Yeniden Karşılaşması Kitapların yakıldığı ve masum insanların cezaevlerine yerleştirildiği bir dönemde üniversite eğitimi almış ve eğitimini tamamlamış olan Tahir yıllar sonra köyüne geri döner. Köye döndüğünde yolda birkaç çocuk görür. Tahir çocukların kime ait olduğunu yüzlerinden anlar. Yandım Ali'nin yıllar sonra köye döndüğünü duyan Tahir onun kahvehanede olduğunu öğrenir ve onunla konuşmak için oraya gider. Tahir'i gören Yandım Ali mahcubiyetle dolu bir selam verir. Tahir Yandım Ali'ye geçmişte onu neden kandırılmış olduğunu sormaz. Fakat bu konuda açıklama yapma gereği duyan Yandım Ali Tahir'e, geçmişteki mevcut koşulların kendisini bunu yapmaya mecbur ettiğini üzgün bir halde dile getirir. Tahir Yandım Ali'nin geçmişte neden yalan söylemiş olduğunu anlar. Onun iyi bir insan olduğundan emindir ve onu çoktan affetmiştir.

Temalar

Dostluk *Yandım Ali* adlı Çocuk romanında Baykurt'un beş altı yaşlarındaki Tahir'le yirmili yaşlarında olan Yandım Ali arasında gelişen dostluğu anlattığı görülür. Tatlı dili, samimiyeti ve sıcakkanlılığıyla Tahir'in güvenini kazanmayı başaran Yandım Ali onunla bir anlaşma yapar. Yandım Ali'nin yaşadığı acılara ve zorluklara üzülen Tahir, onun ne kadar iyi kalpli bir insan olduğunu anladıkça ona acır ve onun için bir şeyler yapmak ister. Tahir'le Yandım Ali arasında gelişen dostluk ilişkisi anlatının temel olayıdır.

Aile Henüz 5-6 yaşlarında olan Tahir'in ailesi üzerinde durulur ve aile üyeleri arasındaki ilişkiden bahsedilir. Anne en çok çalışkan ve çocukları için sürekli endişelenen bir karakterdir. Babaysa oldukça gözü kara ve çalışkan olsa da zevkine düşkün ve çocuklarını çok seven bir karakterdir. Bostan

nöbeti tuttuğu gecelerde Tahir'in babasıyla birlikte nasıl uyuduğu ve onun tarafından nasıl sevildiği üzerinde durulur. Sevimliliği ve becerikliliği nedeniyle Tahir ailenin en çok sevilen çocuğudur.

Umursama Yandım Ali'yle yaptığı bir alışveriş anlaşması sonucunda Tahir, zaman içinde yaşanan dostluk ilişkisi ve paylaşımlarla birlikte Yandım Ali'ye değer vermeye başlar. Yandım Ali'nin Molla Mahmut'un kızı Dudu'yla evlenememiş olmasını ve onun yaşadığı yoksulluğu kendine dert edinir. Oldukça küçük bir çocuk olan Tahir kendisine şefkât gösteren herkese değer verir. Sevdiklerinin mutlu olmasını hatta onlarla birlikte cennette sonsuza kadar yaşamayı ister.

Yalan Oldukça güçlü, cesur ve yakışıklı bir delikanlı olmasına rağmen Yandım Ali, yoksulluğundan dolayı çoğunlukla ezilen taraf olmuştur. Yoksulluğundan dolayı sevdiği zengin kızına verilmemiş olan Yandım Ali Hacı Osman'ın koyunlarına çobanlık etmektedir. İçinde bulunduğu olumsuz koşullardan dolayı Yandım Ali, kendisinden yaşça oldukça küçük olan Tahir'in saflığından ve tecrübesizliğinden faydalanarak onu kandırır. Kendisine ait olmayan koyunları teker teker Tahir'e sattığını söyleyerek verdiğini söylediği her koyun karşılığında kavun veya karpuz alır.

Toplumsal Sınıf *Yandım Ali* adlı çocuk romanında Baykurt, Anadolu köylerinden birini ve köylü sınıfını uzunca betimler. Onların yaşayış tarzları, üretim biçimleri ve gün içinde neler yaptıkları üzerinde durur. Gerçek mekân olarak Burdur'un bir köyünde geçtiği görülen anlatıda yerli halkın konuşma ağzı da kullanılır. Basit ve açık ifadelerle üretim ve tüketim ilişkileri üzerinde durulur. Tarlada, bostanda ve bağda çalışanların yanı sıra hayvan yetiştiriciliği yapanların da olduğu görülür.

Aşk *Yandım Ali* adlı çocuk romanında üzerinde durulan diğer temalardan biri de aşktır. Askerlik görevini tamamlamasının ardından köyüne geri dönen Yandım Ali, köyün zenginlerinden biri olan Molla Mahmut'un kızıyla evlenmek istemiştir. Fakat yoksulluğundan dolayı Yandım Ali'ye Dudu verilmemiştir. Aradaki sınıf farkı nedeniyle birbirlerine kavuşamamış olan sevdalıların kendilerini öldürmeleri alışıl gelmiş bir olgudur. Ali'ye "Yandım Ali" denilmesinin sebebi de Dudu'ya duyduğu aşktan kaynaklanmaktadır.

Kişi İncelemesi

Yandım Ali (Sosyal/Mantıklı) Askerlik görevini bitirir bitirmez köye dönen Yandım Ali yirmi yaşını aşmıştır. Hayvancılık yapan bir ailenin mensubu olarak Hacı Osman'ın koyunlarına çobanlık eder. Boyu, posu, gücü, kuvveti, cesareti ve yakışıklılığı gibi birçok olumlu niteliğe sahip olsa da yoksulluğu nedeniyle itilip kakılır. Yoksulluğundan dolayı Molla Mahmut'un kızı Dudu'yla evlenemez. Maddî ve manevî olarak zor zamanlar geçiren Yandım Ali Tahir'i uydurma bir anlaşmayla kandırır ve onların bostanından düzenli olarak kavun veya karpuz almaya başlar. Aldığı kabakgiller karşılığında kendisine ait olmayan koyunları verdiğini söyler. Dudu'yla evlenemediği ve yoksulluk belini büktüğü için Denizlili bir zengin kızıyla evlenir.

Güçlü "Geçen güz bir güreşe çıktı, herkesi yendi. Çok da gözü kara bir yiğit" (Baykurt 2020, 37).

Cesur "Gemiçliler'e bizim köyden en çok direnebilen de Yandım Ali'dir. Dağa oduna gittiğinde üç kişi gelip taklaşmış, ama Ali eşeğini de, urganını da, nacağını da vermemiş!" (Baykurt 2020, 37).

Âşk "Benimki daha kötü! Dudu'yu biliyorsun değil mi? Molla Mahmut'un kızı? Onu seviyorum. Fakat çok yoksulum. Yirmi koyunum var sadece..." (Baykurt 2020, 40).

Cömert "İstersen sana verebilirim bu çanı!" (...) "Bu yörede eşi benzeri yok! Gerçekten verebilirim, eğer istersen..." (Baykurt 2020, 43).

Dostane "Hem yakışıklı, hem akıllıydı Yandım Ali. Bulup bulup söylüyor doğruları. Gittikçe artıyor hayranlığım. Aaah, böyle bir adam benim dayım olsaydı! Her zaman onunla konuşarak, akıllarından yararlanarak dünyayı şaşırtırdım" (Baykurt 2020, 57).

Mahcup "Güttüğüm koyunların kuzuların hiçbiri kendimin değildi Kara Veli Dayı'nın oğlu! O yüzden sana verdiğim sözleri yerine getiremedim! Bunu herhalde anlamışsındır. Dünyanın düzenini de anlamışsındır!" der gibi baktı yüzüme" (Baykurt 2020, 144).

Tahir (Sosyal/Açık) Anlatının çocuk başkahramanı olan Tahir beş altı yaşlarındadır. Babası Kara Veli tarafından Akçaköy'e bağlı Karatepe'deki bostanda bazen geceleri bazen de gündüzleri nöbet tutmakla görevlendirilir. Ailenin en sevilen çocuğudur. Ailesini gururlandırmak ve babası tarafından kendisine verilmiş olan görevi harfiyen yerine getirmek ister. Fakat küçük bir çocuk olmasından ve iyi bir aile tarafından yetiştirilmiş olmasından dolayı oldukça saftır. Anlatının en olumlu karakteridir. Öfkeye kapılmaz ve olaylara olumlu taraflarından bakmaya çalışır. Kendisini kandırılmış olan Yandım Ali'nin buna mecbur kaldığını ve onun iyi niyetli olduğunu anlayacak kadar olgundur.

Mutlu "Karatepe'nin göğsü serindir. Sanki ben o evin çocuğu değilim. Sanki bambaşka mutlulukları hak etmiş biriyim. Karatepe'nin göğüsüne uzanmış, ardıç gölgesinde yatıyorum" (Baykurt 2020, 15).

Gururlu "Ben gittikçe uzayan boyumla, dikleşen saçlarımla bana çocuk denmesinden hoşlanmıyorum. Böylece Karatepe'nin dibine bostan bekçisi oldum" (Baykurt 2020, 20).

Sorumlu "Karpuzları, kavunları daha çok büyötmek istiyor. Onun için kem gözlerden, hırsızlardan iyi korunmak gerekiyor. Sonunda, babamı adam yerine koymayan, köyün kimseyi beğenmeyen "varsil takımı"na, kırdan bostan, susam nasıl olurmuş göstermeliyiz" (Baykurt 2020, 25).

Sıkılğan "İssizlik bana göre değil. Babama söylesem de, söylemesem de sıkılıyor canım. Bekle bekle, bostanın dört yanını dolaş, Karatepe'nin göğüsüne otur, aşağılara bak; geçmiyor vakit!" (Baykurt 2020, 33).

Cesur "Nerden bulduğumun karşılığını düşünmeye kalmadan, bir gün baktım benim çan yerinde yok. Diken ardıcının her dalını kaldırıp baktım, onun yanındakine, ötekine berikine baktım, yok yok!" (Baykurt 2020, 51-52).

Vicdanlı "Kızı büyük mü, küçük mü? "Büyükse onu sen Yandım Ali'ye ver! Onu mutlandırdı! Bana küçük kızını verirsin! Cennette hep birlikte olalım! Cennet genişdir değil mi? (Baykurt 2020, 115).

Kara Veli (Sosyal/Sorumlu) Anlatının olumlu anlatı kişilerinden biri olan Kara Veli Tahir'in babasıdır. Üç çocuk babasıdır ve evlidir. Yemen, Sarıkamış, Çanakkale cephelerinde çarpıştığı gibi Kurtuluş Savaşı'nda da yer almıştır. Oldukça gözükara bir karaktere sahip olan Kara Veli cesur ve güçlüdür. Bundan dolayı köylüler onunla anlaşmazlığa düşmekten çekinirler. Özellikle köyün varsil kesimine köye bostan ekilebileceğini kanıtlamak ister. Bundan dolayı ekmiş olduğu bostana iyi bakar ve sürekli nöbet tutar. Avcılığa meraklıdır. Yeni bir çifteli almak istemektedir. Tahir eşini ve diğer çocuklarını da çok sever. Fırsat buldukça onlara sevgisini gösterir.

Sevecen "Yahu aslan oğlusunu! Günlerdir burda bir kır adamı olup çıktın! Saçların uzadı. Sırtın başın kirlendi. Anan, 'Şu oğlan bir gelse de soyup yıkasak!' diyor. Yarın alıp götürüyüm seni, ne dersin?" (Baykurt 2020, 89).

Lider "Ooooooh!" çekiyor babam. "Gel gayri yanıma! Tatlıdır gözünü sevdiğim kır yaşama, tatlı! Tam dizimin dibine otur! Yok oturma, git ağızımızı getir, sonra otur!" (Baykurt 2020, 94).

Şefkâtlı "Bu sözlerimden hoşlandı. Kendi yediği keklığın göğsünden bir lokma kopardı. "Aç!" dedi, açtım, attı ağızımın içine. Sonra çenemin altını elledi. Öptü yanağımdan, kokladı uzun uzun" (Baykurt 2020, 97).

Cömert "Sana şapka, sana çizme, sana ne istersen alacağım aslan oğlusunu! Sana hatta ceket, sana hatta pantolon! Şehirliğin çocukları gibi donatacağım seni! Hem de biliyorsun, okutacağım!" (Baykurt 2020).

Cesur "Babam, oldukça tingo, öfkesi barut, kafası kızdı mı tetiği çeken bir adam olarak tanınıyor. Bereket versin, bu yüzden kimse hırsızlığa cesaret edemiyor" (Baykurt 2020, 25).

Vicdanlı "Yandım Ali'nin de boydan bostan yana talihine diyecek yok! Huyu suyu mis gibi! Gücü kuvveti dersin, yerinde mi yerinde! Ayıyla güreşse ayıyı yıkar! Gönlüne bıraksan, köyün en güzel kızı ona yanar! Yandı da nitekim! Ama malca talihsiz mi talihsiz! Baştaki hükümet dersin, onu da sen görüyorsun aslan oğlusunu. Görmüyorsan göreceksin, benim söylemem gerekmez!" (Baykurt 2020, 134).

Kaynakça

Baykurt, Fakir. *Yandım Ali*. İstanbul, Mecidiyeköy: Günışığı Kitaplığı, 2020.

Karabela, Sevim. *Fakir Baykurt (Hayatı ve Romanları Üzerine Bir İnceleme)*. Doktora Tezi, Ankara: T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, 2007.

Yanardağ, Mehmet Fetih. *Fakir Baykurt'un Hikâye ve Romanlarının Tema ve Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2005.

Yanardağ, Mehmet Fetih. «*Fakir Baykurt'un Hikâyelerinde Tema.*» Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007: 227-263.